

Katarzyna Parzych

Chryściana antropologia podstawą misji ewangelizacyjnej Kościoła w myśli Jana Pawła II

Biblioteka Teologii Fundamentalnej 1, 183-195

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KATARZYNA PARZYCH

CHRYSZYCZNA ANTROPOLOGIA
PODSTAWĄ MISJI EWANGELIZACYJNEJ KOŚCIOŁA
W MYŚLI JANA PAWŁA II

Samoświadomość Kościoła jest obecnie wyraźnie chrystocentryczna. Pojawia się zatem potrzeba wyjaśnienia tej teologicznej zasady kształtującej świadomość eklezjalną i eklezjologiczną. II Sobór Watykański tłumaczy misyjność Kościoła wychodząc od podstawy chrystologicznej i pneumatologicznej, zaś nauczanie Jana Pawła II, znane z akcentów antropologicznych, kontynuuje i rozwija soborową myśl teologiczną oraz pastoralną. Dlatego pytanie o specyfikę misji Kościoła we współczesnym świecie – według Jana Pawła II – zwraca uwagę na wspólny aspekt, chrystologiczny i antropologiczny zarazem¹. Zwrócenie się Kościoła na zewnątrz – *ad extra* – akcentuje wątek uczestnictwa wszystkich chrześcijan w potrójnej misji Zbawiciela, która wypełnia powszechną wolę zbawczą Boga. Wyjaśnieniem związku między funkcją głoszenia Ewangelii a jej przyjęciem jest chrystologiczna koncepcja ontologicznej struktury bytu ludzkiego w myśli Karola Wojtyły – Jana Pawła II, którego antropologia posiada potrójne źródło: filozoficzne – odnoszące się głównie do zagadnień

Dr KATARZYNA PARZYCH – doktor nauk teologicznych; pracuje na Wydziale Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

¹ C. RUINI. *Jan Paweł II. Głęboka jedność prawdziwie powszechnego pontyfikatu*. W: *Kościół w czasach Jana Pawła II*. Red. M. RUSECKI, K. KAUCHA, J. MASTEJ. Lublin 2005 s. 32n.

aksjologiczno-etycznych², teologiczne – wskazujące na objawioną prawdę o człowieku³ i egzystencjalne – obejmujące obszar osobistego życia religijnego oraz przemian kulturowych we wspólnocie ludzkiej⁴.

Niniejszy artykuł jest szkicem myśli papieskiej na temat chrystycznych podstaw misji ewangelizacyjnej Kościoła, gdyż właśnie ta cecha zdaje się być charakterystycznym rysem eklezjologicznego nauczania Jana Pawła II⁵. Istotne dla podjętego tematu akcenty nauczania papieskiego zawarte są w tekstach poruszających kwestie: związku osoby Chrystusa z osobą ludzką, miłości i daru osoby, zawierzenia, struktur zła w świecie oraz nowej ewangelizacji. Pozwalają one dostrzec również zagadnienia szczegółowe, rozwijające postawioną tezę o ścisłym związku osoby, moralności i dialogiczności. Osobę – w ujęciu Jana Pawła II – charakteryzuje „transwymiarowość” – pośredniczenie, które buduje wspólnotę przez działanie wolne i świadome. Z tym zaś wiąże się fenomen i wydarzenie moralności – jako wyraz odpowiedzialności przed Bogiem i światem za wypełnienie sensu istnienia osoby. Natomiast dialogiczność – jako cecha bytu osobowego – jest realizowana w otwartości na drugiego i wymianie wartości osobowych. Struktura tego artykułu wykorzystuje zasygnalizowane obszary nauczania papieskiego.

² Rozprawa habilitacyjna K. WOJTYŁY pt. *Próba opracowania etyki chrześcijańskiej według systemu Maxa Schelera* (1953). Autor podejmuje w niej analizę systemu filozoficznego w odniesieniu do źródeł moralności chrześcijańskiej.

³ Rozprawa doktorska K. WOJTYŁY pt. *De fide apud S. Joannem a Cruce* przedstawiona w 1948 r. Autor rozwija tematykę relacji człowieka do Boga na podstawie studium myśli św. Jana od Krzyża. Wiara w Boga jest uznaniem Go za pierwszy autorytet rozstrzygający kwestie związane z życiem doczesnym.

⁴ Nauczanie Papieża Polaka kształtowało się w kulturze zniewalanej przez nazizm i komunizm. Jest wyrazem duchowości ukształtowanej na przeżyciu religijnym, którego znamioną cechą jest zawierzenie. Wyraz tej postawy religijnej Jana Pawła II znajdujemy w zawołaniu biskupim (*Totus Tuus*), a także w pierwszych słowach Jego nauczania papieskiego (Hom. na rozpoczęcie pontyfikatu *Otwórzcie na oścież drzwi Chrystusowi*, 22 X 1978 r. Por. RHm 3). Zawierzenie i nauczanie o Chrystusie stanowi przesłanie całego Jego pontyfikatu.

⁵ Podane adresy bibliograficzne dokumentów papieskich są raczej reprezentatywne niż sumujące wszystkie adekwatne miejsca.

I. ZNACZENIE OSOBY JEZUSA CHRYSZTUSA DLA PERSONOGENEZY INDYWIDUALNEJ I EKLEZJALNEJ

Chrześcijańskie źródła teologiczne odzwierciedlają oraz kreują świadomość chrześcijan w perspektywie dzieła Jezusa Chrystusa – Boga i Człowieka w jednej osobie. Stąd w teologii obowiązuje chrystocentryzm obejmujący wszystkie kierunki rozwoju refleksji teologicznej oraz ten obecny w praktyce, to jest w działalności ewangelizacyjnej Kościoła.

Chrystus jest Synem Bożym obecnym wśród ludzi. W Nim Bóg – jako miłujący Stwórca – zniżył się do poziomu stworzenia, wprowadzając tym samym w rzeczywistość historii – historii wyłonionej z niebytu – pełnię swojej Boskiej doskonałości⁶. „On jest obrazem Boga niewidzialnego – Pierworodnym wobec każdego stworzenia” (Kol 1, 15) – słowa te ilustrują specyfikę uobecnienia bytu niestworzonego w stworzonym⁷. Boże Wcielenie jest jednorazowe i niepowtarzalne. Historyczne a jednocześnie misteryjne – związane z przemianą w wymiarze duchowym⁸. Dlatego w teologii mówi się, że w Chrystusie ma miejsce rekapitulacja historii stworzenia i zbawienia⁹. Chrystus jako Zasada stworzenia nadaje chrystyczny kształt bytowi ludzkiemu¹⁰. Przez osobę Jezusa Chrystusa – jako

---

⁶ Encyklika poświęcona Bożemu miłosierdziu *Dives in misericordia* (1980). Zob. Z. J. ZDYBICKA. *Chrystus właściwą odpowiedzią na pytanie o człowieka*. „Ethos” 2005 numer specjalny s. 91n.

⁷ Kol 1, 15-19 jest hymnem przedstawiającym Chrystusa jako Władcę całego stworzenia – wszystkich rzeczy, które pochodzą od Boga. Autor natchniony akcentuje tu moment pojednania całego stworzenia z Bogiem przez Chrystusa oraz w Nim samym. Zob. M. P. HORGAN. *List do Kolosan*. W: *Katolicki komentarz biblijny*. Redakcja naukowa wydania polskiego W. CHROSTOWSKI. Warszawa 2001 s. 1414.

⁸ Kat. Jana Pawła II z dnia 24 VIII 1988 r. (Por. Katechezy Jana Pawła II: o Bogu Ojcu – od 5 XII 1984 do 20 VIII 1986 r.; o Jezusie Chrystusie – od 27 VIII 1986 do 19 IV 1989 r.; o Duchu Świętym – od 26 IV 1989 do 3 VII 1991 r.; o Kościele – od 10 VII 1991 do 30 VIII 1995 r.; o Maryi – od 6 IX 1995 do 12 XI 1997 r.; o Trójcy Przenajświętszej – od 19 XI 1997 do 21 III 2001 r.).

⁹ M. RUSECKI. *Chrystologiczne podstawy dialogu międzyreligijnego*. W: *Dialog międzyreligijny*. Red. H. ZIMOŃ. Lublin 2004 s. 43.

¹⁰ Kat. Jana Pawła II z dnia 27 XI 1985 r.; zob. RUSECKI. *Chrystologiczne podstawy dialogu* s. 37.

wcielonego Boga – oraz w Nim każdy człowiek wypełnia sens swojego istnienia i osiąga „doskonałą pełnię” – w Bogu¹¹.

Chrystologia Jana Pawła II to także nauka o Chrystusie – doskonałym Człowieku¹². Grzesznemu człowiekowi dostęp do tej doskonałości, daje człowieczeństwo Syna Bożego. Dojście do doskonałości Jan Paweł II warunkuje głębią zaangażowania i wysiłku, z jakimi człowiek uczestniczy w osobistym dialogu zbawienia¹³. Taki model życia wiąże się z postawą zawierzenia Bogu, w której człowiek odczytuje sens swojego istnienia jako możliwy do spełnienia tylko w Chrystusie. Pomimo że człowiek jest stworzony na obraz i podobieństwo Boże, musi przejść etap doczesnego stawania się coraz bardziej „na obraz Boży”, w kierunku eschatycznej pełni w Chrystusie – doskonałym Człowieku. Człowiek musi ciągle „przekraczać siebie”¹⁴. Zasady przejścia doczesnego etapu ludzkiej personogenezy precyzuje prawo Boże, generujące moralność osoby ludzkiej¹⁵.

Antropologia filozoficzna Karola Wojtyły kreśli obraz osoby ludzkiej w odniesieniu do wartości, szczególnie do prawdy¹⁶. Akcentuje dynamizm osobowy, w którym na pierwszym miejscu plasuje się urzeczywistnianie prawdy i dobra we wspólnocie. Osoba ludzka jest przez Karola Wojtyłę

¹¹ DiM 7. Zob. ZDYBICKA. *Chrystus właściwą* s. 90n.

¹² Doskonałość człowieczeństwa Chrystusa ukazana jest przez Jana Pawła II w aspekcie ontologicznym (zob. Kat. Jana Pawła II z dnia 9 i 16 III 1988 r.), soteriologicznym (zob. RHm 8), moralnym (zob. VC 108; Kat. Jana Pawła II z dnia 3 IX 1997 r.; 17 VIII 1988 r.; 23 VII 1988 r.; 26 VI 1991 r.; 20 V 1992 r.). Papież łączy ją z obecnością Ducha Świętego w misji Chrystusa i Kościoła (zob. RMis 29; *Eccelsia in Africa* 122; VC 22; PDV 5; Kat. Jana Pawła II z dnia 27 VI 1990 r.).

¹³ VS 65.

¹⁴ T. STYCZEŃ. *Być sobą to przekraczać siebie – O antropologii Karola Wojtyły*. W: K. WOJTYŁA. *Osoba i czyn oraz inne studia antropologiczne*. Lublin 1994 s. 491-526. Jan Paweł II często mówił o odwadze, zachęcał do samodzielnego wysiłku w pokonywaniu barier. Zob. np. *Przekroczyć próg nadziei*. Lublin 1994.

¹⁵ VS 6, 71.

¹⁶ Teologiczne opracowanie kwestii odniesienia człowieka do wartości częściowo przedstawiam w: *Człowiek jako miejsce dialogu Kościoła z kulturą według Jana Pawła II*. W: *Człowiek w przelomie wieków w refleksji filozofii dialogu*. Red. J. BANIAK. Poznań 2002 s. 143-153.

przedstawiona jako „spełniająca się” w czynie, czyli wolnym i świadomym akcie¹⁷. Czyn pośredniczy między rzeczywistością transcendentną a egzystencjalną, sprawia „przejście” w stan nowej kondycji osobowej¹⁸. Przez czyny moralnie dobre osoba ludzka ostatecznie spełnia się w Jezusie Chrystusie¹⁹.

II. OSOBOWE POŚREDNICTWO JEZUSA CHRYSZTUSA W MISJI KOŚCIOŁA

Charakterystykę pośrednictwa między Bogiem a człowiekiem w perspektywie chrześcijańskiej przedstawia starotestamentowe przepowiedanie prorockie i dzieje narodu wybranego oraz nowotestamentowa „biografia” Jezusa i dzieje Kościoła.

---

¹⁷ Myśl JANA PAWŁA II o spełnieniu osoby ludzkiej oparta jest na antropologii filozoficznej Karola Wojtyły. W książce *Osoba i czyn* (Kraków 1969, wyd. 2 – Kraków 1985, wyd. 3 – Lublin 1994) autor przedstawia pojęcie „spełnienie” jako paradygmat wypełnienia sensu ludzkiego istnienia. Każda osoba ludzka spełnia się w swoim czynie – dobrym lub złym. Ostateczne spełnienie osoby ludzkiej K. Wojtyła uzależnia od czynu, będącego aktem świadomego wyboru dobra. Obszerny stan badań antropologii K. Wojtyły ukazuje aspekt podmiotowości osoby ludzkiej wyrażony w wolnym akcie jako zasadniczy rys jego myśli antropologicznej. Zob. wydawnictwa zwarte (np. *Człowiek w poszukiwaniu zagubionej tożsamości. „Gdzie jesteś Adamie?”*. Red. T. STYCZEŃ. Lublin 1987; J. GALAROWICZ. *Człowiek jest osobą. Podstawy antropologii filozoficznej Karola Wojtyły*. Kraków 1994; tenże. *Imię własne człowieka. Klucz do myśli i nauczania Karola Wojtyły – Jana Pawła II*. Kraków 1996; *Wokół filozofii Kardynała Karola Wojtyły*. Red. I. DEC. Wrocław 1998; J. KUPCZAK. *W stronę wolności. Szkice o antropologii Karola Wojtyły*. Kraków 1999; Z. N. BRZOZY. *Od natury do etyki i religii. Karola Wojtyły filozofia człowieka*. Poznań 2002; A. DULLES. *Blask wiary. Wizja teologiczna Jana Pawła II*. Kraków 2003 s. 225-243; M. JĘDRASZEWSKI. *Wybrać większą wolność. Karol Wojtyła o człowieku*. Poznań 2004) oraz wydawnictwa ciągłe (np. ACr 1973-1974 t. 5-6) i wiele artykułów.

¹⁸ VS 3.

¹⁹ RHm. Zob. S. NOWOSAD. *Orędzie moralne Jana Pawła II jako pamięć i tożsamość Kościoła*. W: *Kościół w czasach Jana Pawła II* s. 134.

Pomazaniec Pański – pochodzący z rodu Dawida, narodzony z kobiety Maryi, którego przyjście zapowiadali prorocy oraz przygotowywały figury, typy, osoby, a także w pewnym sensie filozoficzne paradygmaty starożytnego pojmowania świata – jest Bogiem przychodzącym do każdego człowieka, każdej kultury, każdego narodu i każdego pokolenia²⁰. Istotą Jego posłania jest pośredniczenie między Bogiem Ojcem a człowiekiem.

Historia życia Jezusa z Nazaretu jest momentem udostępniającym spotkanie z miłującym Bogiem ludziom wszystkich pokoleń²¹. Wiąże się z eschatologicznym i soterycznym objawieniem się Boga człowiekowi²². Bóg objawia się człowiekowi w takim stopniu, w jakim jest to konieczne do osiągnięcia celu istnienia bytu ludzkiego. Bogu chodzi o człowieka, który nosi Jego obraz i podobieństwo, a jednocześnie upodabniającego się do człowieka doskonałego, którym jest Jezus Chrystus. Proces dojrzewania osoby ludzkiej do Chrystusowej pełni odbywa się w osobistym dialogu człowieka z Bogiem. Jego owocem jest człowiek zbawiony, święty, doskonały²³.

Nie tylko Jezus Chrystus, ale i osoba ludzka jest powołana do reprezentowania Boga wobec całego stworzenia. Czyniąc sobie ziemię poddaną, człowiek ma udzielać Bogu miejsca w świecie²⁴. Etap doczesny istnie-

²⁰ Kat. Jana Pawła II z dnia 3 XII 1997 r.; Kongregacja Nauki Wiary. *Deklaracja „Dominus Iesus”* (6 VIII 2000) 14.

²¹ RMis 9; FR 7. Zob. J. F. CROSBY. *O proponowaniu prawdy i jej nienarzucaaniu*. „Ethos” 2005 numer specjalny s. 83.

²² Zob. RUSECKI. *Chrystologiczne podstawy dialogu* s. 41.

²³ Encyklika *Veritatis splendor* to kompendium nauczania Jana Pawła II o dialogu człowieka z Bogiem. Zob. VS 7; ChL 55.

²⁴ Liczne przemówienia Jana Pawła II do przedstawicieli religii niechrześcijańskich podkreślają wspólne powołanie do głoszenia prawdy o Bogu i do dawania świadectwa, np.: „Bóg umieścił nas na tej ziemi jako swoich przedstawicieli, byśmy wiernie opiekowali się światem przyrody i byśmy budowaliśmy nasze ludzkie społeczeństwa zgodnie z Jego wolą” (JAN PAWEŁ II. *Wspólnota i ludzkie braterstwo. Spotkanie z muzułmanami*. 12 VIII 1985 r. W: *Islam w dokumentach Kościoła i nauczaniu Jana Pawła II (1965-1996)*. Zebrał i opracował E. SAKOWICZ. Warszawa 1997 s. 117); „Naszym wspólnym ideałem jest społeczeństwo,

nia świata (i życia człowieka) jest drogą ludzi do doskonałości. Czas życia człowieka na ziemi daje możliwość dialogu z Bogiem, opartego na prawdzie i odpowiadającego powołaniu każdego człowieka do poznania i miłowania Boga²⁵. W tym dialogu człowiek uczy się miłości, jaką Bóg kieruje do świata²⁶. Dlatego moralne przesłanie Jana Pawła II akcentuje indywidualną i jednocześnie powszechną, a więc także wspólną odpowiedzialność wszystkich ludzi za przyszłość świata i jakość kultury²⁷. W tym względzie człowiek – w samych podstawach swojego jestestwa – jest pojmowany przez Jana Pawła II jako pośrednik między Bogiem, człowiekiem oraz światem w wypełnianiu woli Bożej względem całego stworzenia.

Szczególnie zaś Kościół, będąc organizmem Bosko-ludzkim, kontynuuje misję Jezusa Chrystusa jako nauczyciel i „tłumacz” Bożego Objawienia oraz jako szafarz łaski zbawczej. Chrześcijanin jest „przyjacielem” Boga, uczestniczącym w samoofiarowaniu się Boga światu. Przez niego Bóg objawia się jako Dar dla każdego człowieka. Taka funkcja członka Kościoła wymaga zażyłości w wymiarze wertykalnym dialogu ewangelizacyjnego. Człowiek wówczas staje się coraz bardziej „chrystusowy” (chryściana), a przez to zdolny do kontynuowania misji Chrystusa w świecie, spełnionej w wymiarze horyzontalnym dialogu ewangelizacyjnego²⁸. Kościół – jako mistyczne Ciało Chrystusa – jest wspólnotą ludzi kontynuują-

---

w którym ludzie uważać się będą za braci zmierzających do światła Bożego przez współzawodnictwo w dobrym” (JAN PAWEŁ II. *Szczery wysiłek do wzajemnego zrozumienia wraz z pragnieniem pojednania*. Do przedstawicieli wspólnoty mułmańskiej we Francji (31 V 1980) – NP 1980 t. III, 1 s. 687).

²⁵ Kat. Jana Pawła II z dnia 27 IX 1989 r.; FR 107.

²⁶ Kat. Jana Pawła II z dnia 14 X 1987 r., 31 VIII 1988 r., 18 IX 1991 r., 15 I 1992 r.; FC 9.

²⁷ CA 36; FC 10; ChL 44. Zob. J. KRUCINA. „*Centesimus annus*” jako reлектura „*Rerum novarum*”. W: JAN PAWEŁ II. *Centesimus annus. Tekst i komentarze*. Red. F. KAMPKA, C. RITTER. Lublin 1998 s. 75-88; A. NOSSOL. *Przemiany 1989 roku jako nowe wyzwanie dla Kościoła w Europie środkowo-wschodniej*. W: tamże s. 89.

²⁸ Dialog ewangelizacyjny w aspekcie dwuwymiarowości przedstawiam w: *Dialog jako metoda ewangelizacji współczesnego świata według Jana Pawła II*. Olsztyn 2000 s. 57-71.

cych Jego działalność mesjańską²⁹. Łączność człowieka z Chrystusem, dokonana poprzez więź sakramentalną wprowadza osobę ludzką w obszar życia i osoby Mesjasza³⁰ – w Kościele i poprzez Kościół. Łaska dokonuje wewnętrznej przemiany bytu ludzkiego, „predestynującej” do kontynuacji dzieła Chrystusa. Dzięki niej jednokrotne Wcielenie Syna Bożego jest niejako bezpośrednio dostępne każdemu człowiekowi. Ujmując rzecz personalistycznie, łaską tą jest Duch Święty. Kościół zatem, dzięki aktywności duchowej chrześcijan, zwłaszcza poprzez kapłańską posługę, jest pośrednikiem pomiędzy zbawiającym Bogiem a każdym człowiekiem³¹.

III. KONIECZNOŚĆ ZASADY DIALOGU W NOWEJ EWANGELIZACJI

Ewangelizacja, którą podejmuje Kościół, ma na celu wprowadzenie i umacnianie więzi człowieka z Chrystusem. Stanowi w ten sposób wypełnianie posłania Chrystusa, zmierzając do stopniowej przemiany duchowej osoby ludzkiej w kierunku coraz większego upodobnienia do doskonałego Człowieka. Nowa ewangelizacja, o której wiele mówił Jan Paweł II, wskazuje na istotny wątek, u którego podstaw leży chrystyczna antropologia.

Nowa ewangelizacja – podejmowana przez Kościół i zarazem czyniąca go chrystycznym – oznacza nieustanne odnawianie i ulepszanie działalności ewangelizacyjnej³². Taką działalność względem człowieka prowadził Jezus z Nazaretu, łamiąc nieskuteczne lub szkodliwe stereotypy zachowań religijnych i kulturowych. Jan Paweł II domagał się od chrze-

²⁹ „(...) człowiek jest drogą Kościoła” (RHm 14), co oznacza, że w Kościele i przez Kościół Bóg zbliża się do każdego człowieka. Zob. T. STYCZEŃ. *Pro-mieniować światłem oblicza z Getsemani*. W: *Kościół w czasach Jana Pawła II* s. 54. Tak więc dzieje Kościoła są nieustannym procesem eklezjogenezy. Zob. J. MASTEJ. *Permanentna ekolezjogeneza*. W: *Kościół w czasach Jana Pawła II* s. 113-116.

³⁰ Zob. Kat. Jana Pawła II z dnia: 18 i 25 III, 1 IV 1992 r., 31 III 1993 r.

³¹ PDV 13.

³² Szerzej tę kwestię przedstawiam w: *Dialog jako metoda ewangelizacji* s. 122-138.

ścijan postawy naśladowanej miłującego Jezusa – Świętego obecnego wśród grzeszników, dotkniętych społecznymi strukturami zła i grzechu³³. Swemu pontyfikatowi Karol Wojtyła nadał właśnie taki styl, zapowiedziany już w pierwszej papieskiej homilii³⁴. Wysiłek ciągłej odnowy metod ewangelizacyjnych może być owocny dzięki wewnętrznej postawie akceptacji i uznania godności drugiej osoby, czyli w duchu miłości. Kościół uobecniający zbawcze dzieło Boga jest powołany do realizacji swojej misji w sposób, w jaki to czynił Chrystus, czyli w umiłowaniu „do końca”³⁵. Jest zobowiązany do przyjęcia takiej postawy względem świata, jaką ukazał Chrystus³⁶.

Jan Paweł II mówi o nowej ewangelizacji także w kontekście odpowiedzialności wszystkich chrześcijan – świeckich i duchownych – za dzieło misyjne Kościoła³⁷. Dzięki asystencji Ducha Świętego Kościół jest depozytariuszem łaski zbawienia – jako kontynuator misji Chrystusa³⁸. Zaś poprzez chrześcijan, pełniących różne funkcje w życiu świeckim i kościelnym, Kościół staje się szafarzem zbawczej łaski. Nie wystarczy tu sama posługa sakramentalna i katechetyczna. Łaska zbawcza ożywa w dialogu miłości, do którego Bóg zaprasza każdego człowieka. Duch Święty jest tym, który sprawia w człowieku miłość, czyniąc w ten sposób relacje międzyludzkie owocnymi³⁹.

Karol Wojtyła wyprowadza z eklezjologii II Soboru Watykańskiego zasadę dialogu w odniesieniu Kościoła do świata⁴⁰. Polega ona na otwarciu się „Kościoła w stronę” ludzi oraz grup ludzkich nieformalnie zwią-

---

³³ RHm 16; CA 25; Kat. Jana Pawła II z dnia 12 XI 1986 i 18 XI 1992 r. Zob. NOSSOL. *Przemiany* 1989 s. 96; Zob. G. WEIGEL. „*Centesimus annus*” a przyszłość demokracji: powtórna lektura. W: JAN PAWEŁ II. *Centesimus annus. Tekst i komentarze* s. 127-129.

³⁴ JAN PAWEŁ II. *Homilia na rozpoczęcie pontyfikatu* (22 X 1978 r.).

³⁵ VS 28; PDV 50. Zob. A. SZOSTEK. *Człowiek drogą Kościoła. Główne linie pontyfikatu Jana Pawła II*. „Ethos” 2005 numer specjalny s. 50n.

³⁶ Kat. Jana Pawła II z dnia 10 XII 1997 r.

³⁷ RUINI. *Jan Paweł II* s. 39.

³⁸ Kat. Jana Pawła II z dnia 11 III, 1 VII 1998 r.

³⁹ Kat. Jana Pawła II z dnia 6 II, 22 V, 3 VII 1991 r.

⁴⁰ K. WOJTYŁA. *U podstaw odnowy. Studium o realizacji Vaticanum II*. Kraków 1972 s. 21-28, 107-117. Także *Wstęp ogólny* (1967 rok) do polskiego wydania dokumentów II Soboru Watykańskiego – stare tłumaczenie i nowe w 2002 r.

zanych z Kościołem. Określa też specyfikę odniesienia Kościoła do drugiego człowieka jako do partnera, do którego Bóg posyła Kościół⁴¹ i obliuguje do odpowiedzialności przed Nim za jakość pracy nad budowaniem eklezjalnej wspólnoty. Poza tym dotyczy relacji międzyreligijnych, ekumenicznych, ewangelizacyjnych w odniesieniu do wierzących, niewierzących oraz nieznających Boga i kreuje postawę ewangelizacyjną wyrażoną w miłującej obecności Boga między ludźmi⁴².

Miłość, którą fascynował się i której nauczycielem był Jan Paweł II, wyrasta z osobowego i komunijnego charakteru bytu ludzkiego. Analizując specyfikę życia osoby ludzkiej, Jan Paweł II dostrzegał znaczenie i konieczność „daru z siebie”⁴³, by „stawać się sobą”. Osoba egzystuje na sposób daru. Dar – według Jana Pawła II – jest wartością, którą może ofiarować i przyjąć jedynie osoba. Wymiana darów między osobami jest naturalnym przejawem duchowej aktywności. Odbywa się w dwóch relacjach: Boga z człowiekiem oraz człowieka z drugim człowiekiem⁴⁴. Wymiana darów (zwłaszcza daru z siebie) jest dialogiem, na który składają się decyzje i czyny prowadzące do „spełnienia” osobowego.

---

⁴¹ O filozoficznym aspekcie otwarcia na drugiego zob.: K. WIECZOREK. *Człowiek otwarty na drugiego. Perspektywa filozofii Karola Wojtyły i Józefa Tischnera*. W: *Filozofia dialogu*. T. 3: *Perspektywa i aspekty dialogu*. Red. J. BANIAK. Poznań 2005 s. 25-36.

Teologiczną perspektywę tego zagadnienia przedstawia R. KOZŁOWSKI. *Kto jest moim bliźnim? – człowiek jako istota dialogiczna*. W: *Filozofia dialogu*. T. 2: *Między akceptacją i odrzuceniem: rola dialogu w życiu ludzi*. Red. J. BANIAK. Poznań 2004 s. 91-102.

⁴² Szczegółowe opracowanie kwestii misyjnej obecności chrześcijan wobec świata podaję w: *Obecność jako teologiczny aspekt ewangelizacji według nauczania Jana Pawła II*. „Poznańskie Studia Teologiczne” 13:2002 s. 237-256.

⁴³ Kwestię „daru w dialogu” szczegółowo przedstawiam w: *Na progu teologii dialogu. Dar według studium „Osoba i czyn” Karola Wojtyły*. W: *Filozofia dialogu*. T. 1: *Drogi i formy dialogu*. Red. J. BANIAK. Poznań 2003 s. 167-174.

⁴⁴ Teologiczne studium myśli K. Wojtyły nad „spełnieniem osoby ludzkiej w dialogu” przedstawiam w: *Pojęcie dialogu według Karola Wojtyły i Jana Pawła II i jego zastosowanie teologiczne*. W: *Filozofia dialogu*. T. 2 s. 185-200.

Jezus Chrystus – Syn Boży – z woli Ojca posiada udział w stworzeniu. Jest więc początkiem rzeczywistości stworzonej, jako Zbawca jej spełnieniem, które Apokalipsa nazywa końcem, ukoronowaniem dzieła Bożego jako nowego stworzenia – jest Omegą. Prymat i uprzedniość Chrystusa wobec stworzenia, skupiające uwagę na stwórczym pośrednictwie Syna Bożego, wskazują na wymiar kenotyczny działania Boga. Jest on obecny także w zjednoczeniu, uzasadnionym przede wszystkim soterycznie, natury Boskiej i ludzkiej w osobie Jezusa Chrystusa. Chociaż zbawienie zostało dokonane w pełni przez Chrystusa, to jednak wciąż realizuje się ono w trwających dziejach świata, stanowiąc historię zbawienia. Obejmuje kolejne pokolenia i całą ludzkość, przenikając do wszystkich płaszczyzn ludzkiego życia. W ten sposób ujawnia się chryściana jako cecha ontologicznej konstrukcji osoby i wspólnoty ludzkiej. Oznacza to, że byty stworzone – widzialne i niewidzialne – tworzą spójną rzeczywistość, scalaną jednym stwórczo-zbawczym czynem, na który składa się wszelka aktywność osobowa, zrekapitulowana w czynie paschalnym Jezusa Chrystusa.

Chryściana misji ewangelizacyjnej Kościoła w myśli Jana Pawła II posiada zatem dwa aspekty: antropologiczny i teologiczny.

Aspekt antropologiczny wiąże się z troską Boga o każdego człowieka, aby osiągnął pełnię doskonałości, której zasadą i obrazem jest doskonała człowiek – Jezus Chrystus. Kościół ukazuje ten obraz i wyjaśnia go – jest „egzegetą” słowa Bożego i interpretatorem najdoskonalszej Ikony Boga, którą stał się Jezus. Aspekt antropologiczny akcentuje miłość Boga do każdego człowieka, wyrażoną w osobistym dialogu Boga z nim. Jego treść oddaje maksyma: poza Chrystusem nie ma zbawienia (*extra Christum salus nulla*), bowiem tylko w Chrystusie można odnaleźć sens własnego istnienia i życia oraz jego spełnienie. Misja Kościoła w wymiarze antropologicznym polega na doprowadzeniu każdego człowieka do doskonałości osobowej.

Aspekt teologiczny wiąże się z pośrednictwem między Bogiem i człowiekiem. Kościół w swojej działalności misyjnej realizuje Bożą wolę zbawczą, pojmowaną jako kontynuację misji Jezusa Chrystusa. Aspekt teologiczny

wyraża się w miłości Boga do każdego człowieka, ukazanej w przyjsciu inicjującym wspólnotę. Chrześcijanie, poprzez sakramentalne wszczęcie w Osobę i dzieło Chrystusa, kontynuują czyny Zbawiciela w relacjach z innymi ludźmi. Taka postawa i aktywność są możliwe dzięki zażyłej relacji z Bogiem i dokonują się w nieustającym dialogu miłości, którego pełnię zapowiada nadzieja nieba. Aspekt teologiczny misji Kościoła wskazuje na miejsce i znaczenie obecności chrześcijan w świecie.

Oba aspekty – antropologiczny i teologiczny – łączy zasada prymatu Bożej miłości, realizowana przez Chrystusa w Jego życiu oraz w życiu wspólnoty chrześcijan. Bez pielęgnowania tej miłości w dialogu ewangelizacyjnym misja Kościoła traci charakter kontynuacji zbawczego dzieła Bożego jako dzieła Bożej miłości.

Chryściana antropologia oraz chryściana chrystyczność misji ewangelizacyjnej Kościoła, głęboko tkwiące w myśli Jana Pawła II, wiążą się też z imperatywem miłości we wspólnocie ludzkiej – miłości ponad wszystko. Życie chrześcijańskie jest i powinno być chryściana, co oznacza, że wymaga od chrześcijan doskonałego naśladowania Jezusa Chrystusa w relacji do Boga Ojca i do ludzi, a kształtuje się w osobistym dialogu z Bogiem Ojcem, który poprzez Ducha Świętego wprowadza człowieka w głębię swojej Miłości.

BIBLIOGRAFIA

- BRZÓZY Z. N.: *Od natury do etyki i religii. Karola Wojtyły filozofia człowieka*. Poznań 2002.
- DULLES A.: *Blask wiary. Wizja teologiczna Jana Pawła II*. Tłum. A. Nowak. Kraków: Wydawnictwo WAM 2003.
- GALAROWICZ J.: *Człowiek jest osobą. Podstawy antropologii filozoficznej Karola Wojtyły*. Kraków 1994.
- *Imię własne człowieka. Klucz do myśli i nauczania Karola Wojtyły – Jana Pawła II*. Kraków 1996.
- Kościół w czasach Jana Pawła II*. Red. M. RUSECKI, K. KAUCHA, J. MASTEJ. Lublin 2005.
- KUPCZAK J.: *W stronę wolności. Szkice o antropologii Karola Wojtyły*. Kraków 1999.
- Wokół filozofii Kardynała Karola Wojtyły*. Red. I. DEC. Wrocław 1998.

SUMMARY

Christology proclaimed by John Paul II is relevant for anthropology. The Church, as a mystical Body of Christ, continues the mission of the Saviour. Therefore we might say that christological anthropology is the basis for evangelisation. Each human being is an image of God. This image borrows from the Image of Jesus Christ – the perfect man. Thus all people should remain related to Jesus Christ. The mission of the Church leads people to this Divine-human community. Christians should imitate Jesus Christ's attitude, especially in His love for each human being. John Paul II stresses the importance of love in evangelisation. New evangelisation and dialogue are the best way to continue Jesus Christ's mission of love in the world.